

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИЈАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Михајлова 46/1

Уређивачи:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 децембра 1928.
БРОЈ 19 — ГОДИНА IX.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕЈИЧ

Издање 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата
48 дина. За иностранство 60 дина. Примерак 2 динара

БОЖИЋ

Као сваке године тако ћемо сигурно и ове читати по свима нашим и страним дневним новинама о Божићу чланке, који ће лепим, топлим речима приказивати идеју овога празника и варијети је према потреби садашњине. Свештеници разних хришћанских вероисповести и на разним језицима говореће о значају Божића, Христовог рођења и певајући верне да спремају срца за достојан пријем велике и велике идеје, која се родила пре толико векова. Наши домова биће украшени и сва дивна атмосфера тога празника обавијане нас и одводиће нас у неки тајан, неизречено лепи свет, у коме бруже слатке мелодије и изнад свих најслађа „Мир људима на земљи“, песма мистерија божињне ноћи.

Кећито лепа песма, вешито говорећа на свима језицима и до сад никад испуњена, увек у сукобу са овом другом групом — борба за опстанак. Кроз толења слави човечанство празник рођења најзвучније идеје и кроз толења је профанише свим својим идејама. Или смо недостојни идеји, или још нисмо прошли сву Голготу својих заблуда и пакости, својих себичних жеља и неукротних страсти. Да ли смо до сада прити што нам је стављено у задатак пре даног времена? Ми сви знамо суштину идеје, знамо и њено огромно значење за живот човечанства да кад је постала жива истина, — али ипак радимо све — само да се не оствари. Још увек је разапета на крст и чека васкрсење.

„Љуби своја ближњег као самог себе“ учио је Ов, који се родио божињне ноћи и тиме покренуо пут, коме треба да идемо да видимо чистом душом присутити великом делу мира међу свима. Човечанство је већ одавно скренуло с тога пута и у хасуу борбе за што већим бројем наслада ми смо га сасвим изгубили из вида и само знамо за њ као што знамо за неку лепу причу из детињства, којој се сада само иронично смењкамо јер је то прича за децу, а ми — срећи и памети — знамо да су јаким лактома и хладан разум једино право оруђе...“

И над нашим земљом ће звучати песма мистерија божињне ноћи, над земљом која је набрела од мирне, шта ће нама слатка мелодија омиру? Ко је спремао да је само слуша, како ли да је прими?

Био ли романтично-санарене, ако бисмо само помислили да ће имати на наше мишљење идеја, чији празник омишљено и чији празник ћемо и славити, неки јак и пресудан утицај. Истинска и дубока мржња не може се претворити у истинску и дубоку љубав — то би било неприродно и неискрено. Све што можемо да очекујемо за сад је да се мржња претвори у трепљивост. Разлози наше мржњене мржње су разноврсни и веома различите вредности. Има таквих који су вештачки створени, али има и таквих који нису! Сасвим објективно обележе неправде, запостављања, понижења. Али питање је да ли смо смели допустити да се народи из неправде, запостављања и понижења баш мржња и то мржња која слепу удара на све што је или хрватско или српско? Ту треба да почне пречишћавање, промотравање и мерење разлога који су нас довели до овог страних стања, ту треба да се овом јачином сетимо идеје божињне праз-

ника, који признамо као хришћани и да под њеном благом светлошћу испитујемо и обеди испитујемо.

Дубоко смо убеђени да наши политичари — самозвани „вође“ народи — са њима својственим погледима на политику нису способни да би испитивали у изазу пут, којим су на довели до наше пропасте. Они позивају и цене само тактику максималног партијског успеха, а суверено презиру борбу принципа. Али, она огромна маса народа из свих покрајина наше земље, која мора увек платити погрешну тактику или награђивати успеху, она треба да се ослободи, она треба да испита и да подвргне „вође“ на прави пут. Другог спасца нема.

Ако не цела та маса, то бар један њен део, жене, требало би баш ове године да се дубоко замисле у значење божињне идеје. И ако би се потрудиле да аналишу ту идеју, оне би морале доћи до закључка да је међусобна трепљивост стање, у коме бисмо могли живети да не би велемили и профанисали достојанство човека и да је она један изазов стубова, које подижу други, профани и културни народи за заједничку кулу свеопштег мира, мира међу половима, класима и народима.

Отворимо наша срца за слатку мелодију божињне песме „Мир људима на земљи“, неустимо да нам удавимо њени звуци дубоко у душу, примимо их топло и не забравимо их.

Београд Алојзија Штеби

Саопштење загребачке секције Народног Женског Савеза

Загребачка секција Народног Женског Савеза издала је ово саопштење: „Поводом недолжног нападаја са стране неких загребачких госпоња на особу г-ђе Ковачевић-Полашић, потписнице Н. Ж. С., а након изјаве г-ђе Ковачевић, уредник одбор загребачког одељења Народног Женског Савеза заједно са присутним делегатима од шеснаесат загребачких друштава на своме састанку 29 новембра ове године констатују ово:

1) Г-ђе Злата Ковачевић и Даница Бедковић нису за своја бравка у Београду ступале у никаква друштва, јер нису за то имале манијате, већ су заједно наступале у своје име. Но све да и јест г-ђа Ковачевић као потпредседница Н. Ж. С. то учинила, могла би, то бити тек формална грешка а никако изјављено или нечасни чин.

2) Наступ г-ђе Злате Ковачевић-Полашић у Београду био је дакле потпуно коректан. Њен говор на састанку Народне Одbrane ништа је спорно, изазван баш тиме, што су тада говорили и неки Хрвати у истом смислу. Био је малакштат племенитим духом, али је био, нажалост, криво се често догађа, докеле крајко према приказан штамаи.

3) Према изјави потписница отворенога писма на г-ђу Злату Ковачевић, искључена је она из седла друштва: „Хрватске Жене“, „Катарине Зринске“, „Женске Организације Х. С. С.“, „Народска“, „Хрватске жене Карловач“, „Материнска“ и „Други хрв. учитељска. Искључење из првих пет друштава потпуно је беспредметно, јер није никада била учљена у њима. А што се тиче искључења из „Друге Хрватске Учитељска“ и „Материнска“, где је била члан, питање је да ли су њихове

представнице имале за то овлашћене од својих изборних одбора, као што нису имала овлашћене својих главних скупштина ни она три друштва, што су ступила из Народног Женског Савеза.

4) *Одбегавши сакупљених шеснаест друштава као и чланке именоване одбегавши загребачког одељења Народног Женског Савеза дају потпуно поверене пошаредници Народног Женског Савеза као узорној народној радници, које је живио ишћуене најзвучнијом социјалним и културним радом у користи хрватског народа. Г-ђа З. Ковачевић, што јест — во себи је сама, а не по некојој и слави своја мукца.*

5) *Овоком можда да гледа на свој 25-годишњи рад, од којегма испишоме извршило нешто одликаве Женске Друге за народно шћавно и велико у Пеширици. Само овим чином заслужило шта г-ђа признава свих Хрватца, јер је шћавно пољозаља шћеме ишћавно наше народне индустрије и шћавно помаже морално и материјално нашо хрватској земљаци, а у шћавноме је свејшће довила глас о шћавној радности ишћавно. Да се шћавно рад знаде и у шћавноме шћавној шћавној, доказују шћавно одликава шћавно шћавно је за шћавној рад шћавној.*

6) *Индикатори објавијау претходно одбегавши уредбе канесене шћавној шћавној г-ђи и шћавној, да су јој овом изјавом излаже потпуно заводљивости. Уредно излаже, да на даљне испише неће разшириши.*

У Загребу — дне 29 новембра 1928. Прошторни одбор Народног Женског Савеза — загребачка дво.

Протест Наставничког Удружења

У сази Друге Женске Гимназије одржан је 13 децембра протестни одбор наставника средњих и стручних школа, на коме су уставније ступиле против г. Лазара Кнежевића, директора Прве Мушке Гимназије због његове изјаве у *Полицији* од 9-ХИ-1928.

Збор је поздравила председница г-ђа Александра Милетић, а затим г-ђица Даринка Стојановић износи овај реферат:

Г. Лазар Кнежевић у *Полицији* број 7404 од 9 децембра изјавио је: „Да је искључено дошао до закључка да наставници, и оне најбољеснице, самим својим присуством штетно утичу на децу дељака код којих се мушки инстант год, и да школа услед тога мора да пади... Не мора она бити ни кокетна, ни лепа, на млада. Ђаци у гимназији у таквим су годинама кад нису у стању да чине разлику између жена и да бијрају. У наставници они виде пре свега женску и тако дисциплина у школи нестане.“

С обзиром на место и положај који заузима г. Л. Кнежевић, његова изјава представља напад не само на наставнике, него у првом реду и на омладину за чијег се заштитника изјављује; и на најоносније педагошке принципе на које се он позива.

И није то само напад на интересе наставника, него је то напад на један од најлепших позова жене. До данас смо слушали, не само у појединачно мећу и од неких свесних, да је жена најбољи васпитао и малог и одраслог човека. Г. Л. Кнежевић пориче то жени и сматра штетним и опасним њен долаз у односу наставнице према њаку не само кад је млада него и кад је најстарија. Г. Кнеже-

вић се позива на психолошко стање у извесно доба дељака и мушке омладине. Према ономе шта он каже, изгледа да ми имамо у најмању руку или абнормалну омладину, или уопште како да су наша мушка деца од рођења издељана и баћена у чисто мушку средину. Или, можда, г. Кнежевић мисли да иде даље од *Самана* Арцибашевљевог?

Ако живимо у једно доба у којем има прилично поремећаја у схватању моралних односа, ипак је у нашој средини већи број оних који тежу да се очувају позитивне друштвене идеје.

Исто тако и наша омладина, и ако се у њој највећини пример који не бисмо пожелели, није оно што хоће да јој се наметне. Пре би се могло рећи да се омладину наизаму и неравноравној са једном огромном средњом која је резултат поступка и акција одраслих.

Осећање самопоуздања које се код омладине рађа из свести о својој личној потпуности не треба мешати са ниским инстинктима; и тежњу за допанањем која је својствена младим бићима, као и одраслим, кад је у односу према особи другог пола. Давашња психологија као наука третира тежњу за допанањем као тежњу за усвајањем; за намоћивањем онога што се нема, а што супротно под пре примери, истакне и поткаже.

Таква схватања и одрађају најљубо са праве истине. Она и стварају једно изопачено стање у појединим нежељеним случајевима наше омладине. Код зрачења омладине стање које добије г. Кнежевић познато је као доба првог идеализма, — и кад је ова врста идеализма слаба код омладине, други народи се труде да га изакошће, — а ако је замењен другим онда се томе тражи прави узрок и прави лек, а не уклањање жене из омладинске средине.

Г. Кнежевић, на жалост, није сам. То нам најбоље показује Предлог Закона о Средњим Школама, у коме две алинеје јасно говоре да је и међу законодавцима било оних који су изјавили мишљена као и г. Кнежевић.

Да бисмо жене наставница била без гравитација и да би се могла не презајучи посветити позиву за који има толико смисла и дара, — треба тражити од г. Министра Просвете и Законодавног Одбора да се потпуно изостави из члана 80 алинеја 4 која гласи: „У чисто мушки гимназијама не могу се бирати ни постављати наставнице.“

Необично и сувише контрадикторно је схватане да жена чим изиђе из куће не може да врши задатак васпитава мушке деце, који је у кући и у најтежим случајевима знала да реши, и често премо мјува савршено без његове помоћи. И никада није било питање стварности васпитаника. Исто оноко како је учућивала трогодишњег малишана још несесног и неодољивог за своје поступке, тако прева длаке доша до доба свеног одлучивања, колико пута је она била потребна да унесе светлости и одређености у замршене побуде људских ствари. Док обротно, мушкарац који најчешће није у својој породици не узима учешћа у васпитању своје рођења деце, постаје ван куће одличан васпитао.

Тражио да само квалификације: способност и спрема буду једино мерило за место и положај женског као и мушког наставника. Тражио да у Закону не буде речи о полу ни на једном месту, па ни онде где

је реч о женама директорима у женским средњим школама. Тражило да се изостави из члана 73 алинеја 3.

То измене су у толико потребне у Закону што се он не доноси сваке године, што се прилике међулу у корист жене и да Закон треба да се поспала са потребима и прилика живота. Статистика студената на Београдском Универзитету за последње две године изгледа овако: на свима факултетима већи је број студената него студенткиња, али на филозофској школке 1927/28 године има 724 студенткиње и 402 студента, а школске 1928/29 на нових 266 студенткиња, 147 студената, што значи слично две трећине студенткиња и једна трећина студената. Значи да има за десет, петнаест, речимо и двадесет година, имати жене у претежном броју у свима гимназијама. И биће сасвим обична и природна ствар.

Чак и г. Кнежевић не смета данас наставни у меновитим гимназијама. „То је већ нешто друго“ изјављује г. директор. „Зашта су женске школе и шта деца заједно од првог разреда, и толико су се навика једно на друго да се тамо разлика у полу не осећа.“ Да. Треба се привићи. Ми то и тражимо.

Нетачно је да је г. Кнежевић први директор који је примио наставнице у своју гимназију. Било их је много раније, одмах после рата. 1915. године је постојала г-ца Перисла Илчић-Вукић у теслици у којој је и данас, и то још као разредна старешина осмог разреда.

И зар је „да“ добила само наставница у мушкој гимназији? Зар се не прича о проф. Тирину да су га ђаци изабрали из разреда? Зар о двојници професора нисмо ових дана слушали исту причу?

И шта је хтео г. Кнежевић оном причом о протекцији? 70 посланика за 70 места у правној школи? Или ишта још, могло развудрати да и толики млади људи у трагнућу држане службе не пролазе једнак други пут протекције.

Чудновато је да та изузетна протекција за жену до једнак није учинила да се укљони данас страхохита неправда — пола дневнице коју уздава наставница има. И на крају крајева та неправда је постала таква треба да има жена да дође до жељеног циља, а мушкарцу истога долаз и истих квалификација само један партијска карта.

Напад преко јавности г. Кнежевића треба да нас нађе све сложке да га најнергнијег осудио.

Али, напредна учињена према нама у Закону, да се изврши члан 73 и 80, треба да нас задржи толери у борби, док њеним укљанењем не приврбимо себи сатисфакцију.

Импресје из Данске

— Сирштак —

Да пречем сад на питање протекције. Од 1906 године у Данској је спроведен закон укључива система регментације. Доста је времена протекло од тога доба тако да су постигнути резултати врло поучни. Нарочито можемо видети како стоји с практичним објекцијама, које регментаристи чине овом новом систему.

Дух новог закона од 1906 године је овај: 1. Протекција не постоји, јавна власт не даје никакве привилегије да се протекстију и та „знања“ не привиле, већ кажњива као скитничарене. 2. Лећење венеричких болести је обавезно и бесплатно. То се лећење спроводи по вољи болесника и избору било код лекара, било у установама и болницама. 3. Свако лице који зарави друго венеричном болешћу кажњива се. 4. Декларисање венеричких болесника обавезно је од стране лекара или установе, која лећи како што је обавезно декларисање сваке друге заразне болести.

Шта бива практично? На првом месту врло се много ради на проглањању и обавештењу младежи. Али, ако једно лице ипак оболи од које венеричке болести, оно је обавезано да се лећи у интересу своје и у интересе општег здравља. Лећење је да се лећи у оквирима шпецијалне је избор лекара, диспансера, болнице слободан и бесплатан. Лекар га лећи,

Дискусија затим била је врло жива. Наставнице су оправдало браниле свој положај. Прва се јавља за реч г-ња Катарина Јуришић, једна од наставница на распложању из гимназије г. Л. Кнежевића. Друга г-ња Сузана Јуришић, г-ња Пеноса Петковић, председница Народног Женског Савета, г-ца Милена Атанасковић у име Алиансе Женских Покрета, г. Милорад Ђерић, професор, г-ња Анка Ракић, г-ца Анија Ђукић, г-ца Катариана Јовичић и друге.

После дуже, али сложне дискусије донета је ова резолуција:

1) *Осудимо најоштрије изјаву г. Лазара Кнежевића, директора Гимназије и председника Професорског Друштва — Секције Београд — због неадекватног изјављања у јавности, због скривања погледа на наставу, на саму младину и, најзад, због сљужбена нешћивим аргуменцијама.*

2) *Осудимо још оштријег г. Кнежевића још и зато што се изјаве давају у приватној данас, кад стојио наредом и још који се овим изјављивањима и кад шећња свих треба да иде ка побољшању духа и система нашег наставе и материјалног побољшању наставничког положаја, што је бивши услов за нормално развијање и најбољег школе. Међутим, шаке изјаве могу смейати правилном решењу овог питања.*

3) *Увужене наставника школи од г. Министар Просвете и Професорског Друштва да се нађе начин како да се избегне оваквим изјављивањем у јавности дискалификирано као већуго укљочи са положаја директора гимназије, да не би и даље ризику уреду школе, професорског стањаса и школске ољдине.*

После овакве дискусије, која је била врло жива, одлучено је да се изјаве дају у приватној данас, кад стојио наредом и још који се овим изјављивањима и кад шећња свих треба да иде ка побољшању духа и система нашег наставе и материјалног побољшању наставничког положаја, што је бивши услов за нормално развијање и најбољег школе. Међутим, шаке изјаве могу смейати правилном решењу овог питања.

Писмо из народа

Ми смо већ неколико пута писали у нашем листу писма са села, у којима је Женски Покрет одржавао своје курсеве за сеоске домаћице. Из њих се најбоље да видети, од колнке је вредност рад Женског Покрета у народу. Тихо, бве велике лезде и позитивних манифестација, издеје Женскога Покрета, продоре кроз народ, њој прилазе широким слојеве, јер радом Женски Покрет најбоље доказује, да је његов крајњи циљ и највећа тежња — просветити наш народ преко жене, оспособити жене да буде свестан члан овога друштва и, будећи је, показати јој прави пут којим она треба да пође, да би довела до жељеног богатства у шпешу народу.

Недавно је стигло писмо из села Скобаља, где је пре краткор времена Београдски Женски Покрет одржао једну домаћину школу. Из писма

његов случај врло дискретно, само иницијална, пол, године) пријављује једном централном бироу који води евиденцију о кретању свих заразних болести и спрема статистику. Лекар одмах обавештава пацијента о опасности којој он представља за околину и даје му писмен упутство како да се чувају и не би оштро друге лице. У исто време му каже да не бити кажњив ако се то догоди. Пацијент потпурије пријем тог упутства тако да се дознаје не може изговорити да није знао да може заразити околину. Болесник се даље лећи и обично се то изводи до краја, јер може изабрати лекара или установу која му највише конвенира. Уместо у току лећења променити установу и лекара и један од њих само извештава Биро да је писмет прешо друго лице. У сваком случају не би био забележен два пута. Ако пацијент изостане без прав дања и не дође на лећење, онда лекар опомине писмом (затворен у куверту без спољне ознаке) и тек ако постоје тога не дође, Централни биро извештено о томе, шаље чиновника у кућу. Он припада полицији и такви недициплиновани болесници прелазу се властима.

Свако лице који заражено, продужује полне односе кажњива се затвором или је затворено у дом за опоравку и поред тога друге отишту заражене лицама, ако они нису бити обавештени о опасности, којој су изложени.

Регментаристи чине овом систему замерку да се може тако опу-

се види, како просвештен домаћин нашега села тежи да и женско дете просвети и подигне. Писмо гласи:

„Друштву Женског Покрета, Разумевајући ваше Друштво коме циљу иде, а нарочито сам се уверио да најбрже ради за културу и просвету нашег женског света, а то се дало видети овога лета када се вашом иницијативом одража курс домаћих школе у моме селу Скобаљу, и ученице које су школу похаљале може да се каже да се разликују од појединих и осталих девојка мога села. Приликом курса, ту сам нарочито задовољан десетљичном тежиштем Јовановића, па наком њим још неруично у 9 година, коју лепост познаје г-ца Јовановића те сам рад да постане чланова нашег Друштва, па ако желите да је упишете ви ми јавите, а ја ћу дати прилог 500 динара као њен отац. Сад довиђање, с надом да ћу бити задовољен поздрављам г-цу Јовановић и г-цу Лацковић.

С поштовањем
Милован Адамовић, председник Општине, село Скобаља, срез Подунавски, окр. Смедеревски.“

Марија Стрит

16 септембра ове године умрла је у Дрездену после 73 године, Марија Стрит, стара 176 године.

Марија Стрит увек је тражила да је зову Марија. Није се бојала тога назива као она, којима се чини да је у тој речи суннице наглашена борбена страна феминистичког покрета или се боје схватати, које има јавности о сифрактици. У знаку идеје праведности она је приступила женском покрету и она је била централна тачка њеног животног рада и до краја јој је остала верна: била је одлучна, храбра, самог рада, а нарочито, самог постојања, није сматрала свој рад као тежку дужност, него му се предавала свом душом и пуном надом.

Идеја праведности није повила М. Стритовој искључиво из ограниченог подручја жениног живота. Она је била родом из Ерлеса, по окрету Немца и ту је могла видети да су праведност и оља две сасвим различите ствари у националној туђој држави. Њна прабронтна идеја о праведности, наслеђена од куће, доцније се потпуно покљавала са идејом о праву жене и општом политичком идеји о слободи и демократији.

М. Стритова је била глумица и расплојала је једном веома солидном набојаром. Кад је ступила у редове феминисткиња, она се сва предала раду на правној заштити жене. Њна је међу првима оснивала правних саветодавања за жене и умела је да им да нарочито социјалног жита сасвим невино ште. На то немо одговорити да су по некад сасвим невешта лица одговарала за крађу, чак и за убиство. Међутим, пр-клично се за ове 22 године скоро никад није десило да је неко криво оптужен.

Венеричне болести су у опадању. Централни биро је удељен тако да има довољно статистике и тајнама и тајнама статистика даје тачну слику резултата постигнутих после доношења овог закона. У 1922 год. било је пријављених случајева 13.000. Тај број стално опада. 1920 године било је на пр. 17.000 случајева, а године 1922 13.000.

Дисраели је рекао: „Има два начина не говорити истину: први је лагати, други правити статистику“. Ова је, међутим, тако извршена да јој се не може ништа замерити, на против, њивре су од равине стигнуто слобде, поведе јаче јер цео систем бива функционисао и изводио се редовно шпуљу тако да би свака тачњина статистика била само у корист аболитије.

У осталом, с киме год сам дошла у додир истог је био мишљења, а нарочито лекар-венеролози. Професор Каш је изјавио да има тешкоћа да нађе који нон случај сифилиса да би га могао позвати својим студентима. Д-р Хелга Мајсен је то исто потврдила. Напомињем још то да је 1923 изгласан закон по коме лекарска кључа кљачу у браку морају да изјаве да немају никакву венеричну болест. Ако не могу

ио и педагошко значење. Саветодавању по њеном схватању не треба да штите само неуксне жене и да гледају на то да поправе кривине налете женема, него треба да су међа за исправљање праведности за својим траже постоје. Овај рад повеће је нарочито интензиван, кад су поале немачке жене око године 1890 борбу за промену породичног права. Из правних саветодавања је запрво поикопа први, велики реално-политички покрет немачких жене, кога је организовао М. Стритова. Јошт и материјал за ову борбу која још до данас није свршена потиче још од г-ње Ломиче, о женским правима“ није била ни у једном другом питању тако привлачна као баш ту; али ипак је било све пуно жене — и ако су патиле услед застарелог породичног права — које су објавиле борбу за реформу. Можда ни у једном другом питању жене није толико пуно заштале и опет се јавиле као што је био случај ту. Ова борба за равноправност у породичном праву се развила сасвим природно у борбу за право гласа.

Године 1900 постала је Марија Стритова председница Женског Женског Савета, који је стварно водила већ раније, јер је била прва председница преоптерена послом. На челу Савета била је десет година и то доба било је за развитак Савета у многим стварима од пресудног значења. У Савету се мислило да не природним развјатком доћи до тога да постане он највиши представник феминистичког покрета, и ако су била у њему друштва најзаступљеније тежишће. Али било је и много таквих, који су очекивали услед хетерогености интереса да ће се распати. М. Ститовој успело је да је цео Савет за кратко време запоећу духом феминистичког покрета.

Савет је постао форум великих принципијелних расправа свих проблема женског покрета. И проблема је било доста, и борбе је било много, јер питања, која су изгубила на једном своју важност, коју су имала крај столећа, била је потребно третирајући принципијелно, али и са много такта.

Стритовој је пошло за руком да је Савет венеричких жене до краја приватнијски и ванконферентални карактер и зједич је добио и врло угледан положај у Интернационалном Савету. Док је била она председница, био је у Берлину године 1904 конгрес Инт. Женског Савета. Конгрес је имао, вавредан успех и подигао је углед жене у јавности и пред инт. интернационалним светом, јер је Савет венеричких жене успео да организује конгрес савршене и да је тако успео је већ раније долаз глас у интернационалној женском свету.

да изјаве, морају дати доказа да су излечени или да је овај који је здрав обавештен од стране лекара о опасности којој се излаже.

У Данској, дакле, један млад човек је много мање изложен опасности да добије коју венеричну болест која ће га усмерити за цео живот. Тако не постоји оно унижено и несретно стање, кад свако може учинити свако зло, које нико не брани но свако искористију.

Мислим да је ту скоро спроведен идеал аболитиониста за који је Dr. Louis Querat рекао: „Идеал аболитионизма није слободна жена на слободном тротоару, већ здрав мушкарца и здрава жена на чистој и пристојној улици“.

Г-ца Крају хоћу да прикажем мој разговор с г-њом Елном Мунк којој другем један од најпријатнијих часова проведених у Копенхагену.

Г-ња Мунк је тип Данкиње. Висока, врло елегантан изгледа, са мало строгим очима, али ипак врло пријатног и лаког оловка. Г-ца Мунк је посланик у парламенту од 1918 године. Припадала радикалној левици. До сад се била борила нег пута. Законима које она предложила и бранила јеко: једнака награда за једнак рад (Закон изгласан год. 1919) приступ јанастама свима професијама изузет пасторства, такође изгласан, и амандан брачног закону за који је она била извештавала у парламенту. Инт. Женски Савет је такође била јавила својој партији да јој не даје никакве гаранције за свој будући

Интернационалне односе у женском покрету сматрала је Стривога за веома важан фактор. Национална њена свест и њен критичizam јој даравно нису допуштали да поставе безуслован интернационалиста, али и добро знала да је толико је важности ако женски покрет испольва свој интернационални и организаторски карактер.

У Интернационалном Женском Савезу и такође у Интернационалној Феминистичкој Алијанси пре свега су је интересовала правна питања и борба за женско право гласа.

Стривога је била „политичан човек“ у најширем и најбољем смислу те речи. Њени говори и чланци били су масовно имали је пуно разумеване за оне пољностиког рада, њена воља је била сигурна, карактер умерен, њена критика оштра али праведна, њен организаторски таленат велики и њено вођење дебата и конгреса бде приговором — дакле, имала је све добре особине вође.

Наша деца

Писма једне мајке

III

Данас хоћу да ти говорим о једној ствари која се код нас не сматра много важном а која је у истини веома озбиљна, управно нехотично. Мислим да ти уредно јој дајеш потребну тачност. У књигама, посећеним нези одреде кад, стјуи тачно назначено време кад твоју треба хранити, купати, спаљивати, изводити на ваздух, и т. д. и т. д. Те су књиге у већини случајева писане од стране најповољнијих лица: дејних лекара, специјалиста. Данашње нове мајке набаве такву књигу, прочитају је, срећне су што су у њој нашле пуно ствари које раније нису знале. Одлуке се саржиром, отово су да исте методе прихвате, али кад дође момент да то своје ново стечено знање примене и у пракси, настаје колебање које обично подупре најближа околина нових родитеља. Разлики савети нестрпљиваку утичу на неiskusну и божаљиву мајку. Она је поколебана, труди се да послуша час овог, час оног, и онда настаје изворог експериментисања. Су мајка не зна да се одлучи, не верује, и колико је одојци бивало узавезано баш из тих разлога: Неизвесност и лутања!

Једном за свагда мораш бити на чисто да не значи „измотавати се“ — држати се стриктно прописаног дневног реда. Није се бде разлога одржала стара латинска пословица: „Навика је друга природа“. Почни твојој малој свакој оброк да јаше тако да је једнако и једнако по мислим апсолутно тачно, у минуту). Није то никакав грех пробујати је ако спава. Два, три дана може бити да неш је морати будити, али убрзо,

невероватно брзо, дете стекне навику кад се само пробуди у одређени час, само ако ти будеш истрајна у својој тачности. Разуме се, и овог пута, реч је о здравог, нормалној деци.

Храњем на време дете се навикава на извесан ред. Тиме му се даје једна основа од које ће имати корист за цео свој дојини живот. У кули, у којој је одоје, све може пре да се жртвине његовог ред. Али, та жртва у ствари је само један привидна жртва, јер једном установљен ред постаје формална благодет колико за дете толико и за целу његову околину. Брижљиво и разумно негована деца живе ишегет.

Може бити мало строга, али теби увек добро жељи

Твоја А.

За реформу брачног права у Немачкој

Концим прошлога месеца расправљало је немачки парламент о предлозима за реформу брачног права. Предлоге су ставиле следеће партије: социјална демократска, демократска и комунистичка, па и влада сама је већ раније поднела своје предлоге. Ти предлози обухватају реформу развоја брака, правног положаја узате жене и правног положаја вибраног детета. Језгро свих предлога је да се путем новеле ка грађанском закону спроводи и у пракси равноправност жене са мушкарцем, која је већ гарантована Уставом.

Странка социјалних демократа тражи у главном следеће: да се дозволи понован брак и бракомолцима; да се досадашња веома тешке одредбе при разводу брака друга, која се односе на дубоко поремећене брачних односа, на међусобну мржњу и на болести ума као узрока за развод, олакшају; да се одстране досадашња одредба по којој развод брака није више могућ, ако се кривом брачном другом опрости кривица; ако је узрок развода у дубоко поремећеним односима и међусобној мржњи није могуће говорити о кривици једног или другог брачног другог, зато неће бити одобраја трошкове за издржавање деце; у случају ако се разведени родитељи не могу споразумети о томе коме припада право за васпитавање деце, позвај је суд да одлучи. Даље су тражили социјални демократи извршни закон ка оној одредби Устава, која гарантује равноправност полова, помоћ породицама са много деце и заштиту материнства и да се дозволи разводу брака и да се неће бити одобраја трошкове за издржавање деце; који ће остарити једнаке услове за телесни, душевни и друштвени развјатк вибранче деце као што их имају брачне деце. Предлози демократске странке су у суштини слич-

ни предлозима социјалних демократа, али су поред тога још тражили одредбу према којој узата жена сама управља својим иметком.

У дебата је први говорник министар правде, који је изразио своју савласт за теоријски предлогених реформа. Говориоци су са изуметком пригласили конзервативних и верских партија — су наглашавали да је већ прека потреба за реформу брачног права, нарочито с обзиром на бракове, у којима су међусобни односи бде нарочито кривде једног или другог тежко поремећени. Ако је брак морално руинирао, то вше не одговара светости брака и у иницијалној фази брака неће се поддржавати бракови, који су постали лажни. Ову реформу треба спровести и ако се њоме дири у китолничку догму о неразурниности брака, јер је јаз међу животом и правом већ сувише дубок. Сви говорници су се сложили у томе да је садашња одредба да брачни друг, који је узрок разводу брака, не може васпитати децу, застарела и шаблонска, и такође се сложили да реформа не треба одлучити према избору детета. У дебата су учествовале жене посланици из свих партија.

Ко је крив?

Pierre de Reussac је потомак једне између најпознатијих племићких породица Француске. Пошто није имао озбиљних послова у животу, он је „уживао“ живот. Уздварао се међу осталим не баш ружној саборци своје мајке. Све је било добро и лепо до Josephine Machicot (тако се звала саборница) није поверила своме драгом да очекује дете. „Само ниједног сканвала“ била је сада лозинка пародичног де Реусаса, који се обринуо да што пре одстране Josephine. Порођајне трошкове је у иницијалној породици очева, али кад је биша љубавница малог племића, ослабљена тешком болешћу, изгубила могућност да од своје заведне издржава дете, здравог, лепог детца, те се обратила за потпору његовом оцу, овај ју је грубо одбио. Ипак се временом — смљиво и на једној страни — њена је издвојена одвојитије живела из околине, а до Josephine три хиљаде франка под условом да никад више ништа не чује о свом детету. Али издаци за издржавање детца постали су све већи и сирота мати се олет обратила Reussacu са молбом да плаћа половину издржавања за свога сина. Pierre de Reussac је био очajan и као једини снас препоручио је Josephine „Association publique“, он, који је „Association“ био један од многих црвених, јахачких коњима и ловачким црмца. Али матери је било тешко да се растане са својим дететом и да се одрекне свих права до њега.

Занимљиво је, јер долази од стране једне искусне жене.

Г-ђа Мунк је противна, одлучно противна сваком другом раду изван чисто феминистичког. Налази да сваки други напор ослабљује енергију за рад на заобијаву права гласа и да би од тога ослабљивање било евентуално више штете не користи који је било од прогласане која се врши на тај начин. Наравно, она се одмах огрупаује да не познаје наше прилике и даје одмах пример за Данску. Најбољи је пример историја борбе у Данској. Dansk Kvinders Amfund је тако једно друштво свибше обичног програма и није имало успеха; међутим Удружење за право гласа је кратко време долази до циља. Сада то феминистичко друштво више не постоји. После добијања права гласа постојао је још извесно време због тога да би било у Интернационалној Алијанси и сад немајући raison d'être он се расутра. Сада дакле у Данској не постоји никакво феминистичко удружење. Г-ђа Мунк сматра да сада жене имају своје партије и да су њихови проблеми пренесени тамо. Носетомо смо прешле на питање Женске Странке. Таква је идеја да се не може постићи ако нема разлога да постоји. Г-ђа Мунк сматра да би рад у таквој једној партији био немогућ и да не би имао резултата. Оваква би странка имала да се створи, ретимо, зато да решаваша питања која тангирају жену и која се у осталим партијама света полако решавају, јер нису најважнија за те странке. Међутим, немо-

Настало је нервозно досађивање и брутално одбијање, састајање, привидно измирење, лагање и рачунање... а све се свршило тиме да је Pierre de Reussac бацно свога малог сина у воду, само „да не дође до скандала и да се ослободи плаћана издржавања. Неколико брани познатијих изговором да је била Josephine Machicot — свајача. Али, ако је суд услед сведочења извесних кавалера могао посумњати у сексуалну ексклузивност саборице, он није могао посумњати у злочин француског племића, који га је напослетку и признао. Pierre de Reussac осуђен је на десет година робије, уништен живот Josephine Machicot добио је послиједна права, а мали бич био познат злочин. Роман је почео у једном прекрасном парку француског замка, а свршио се у сулудини.

Да ли је де Reussac постао убица да закони Француске имају параграф о колективном оштивцу као они Норвешке, те је сваки човек свестан да ма с киме се упушта у сексуално оштећење, може очекивати плаћане издржавање? Да ли би требало Josephine Machicot да се ослободи плаћане издржавања, да је власта француске бринула да сваки испуни своје дужности као што је то случај у благословеној северној земљи? Зар нису закони за то да васпитају људе и да их праве моралним, а не да им сами дају у сваквојаке фарисејске изговоре и да им помуте осећај, смисао за одговорност и поштење? Pierre de Reussac је за жаљење — ма како да је гнусан његов злочин — јер створила морална заштита су га припремила на овај злочин.

Прат. Dr. Јула Хапет-Боревећ.

Роза Мајредер

30 новембра напунила је Роза Мајредер седамдесет година. Рад ове ретке жене значи за феминизам највише што се до сада воле покрету у последњим деценијама. Она је највећи идеолог женског покрета и њена књига „Zur Kritik der Weiblichkeit“ остале још за друго тако рећи еванђеље феминизма. Њена књига је прозанична огромна — опозицију и на једној страни — она је успела да карикатурално изложи и да једе јер нису били у стању да продлу у пређињем духовни живот ове жене.

Рођена је била у Бечу, где и стално живи. Њена прва дела била су романи и новеле, који нису имали много успеха. Тек њени духовити есеји, сакупљени у горе поменутој књизи, прославили су је. У Бечу је врло активно радила са покојном Аугустом Фикетом за стварање феминистичких љубља. Последња се популка из јавног живота, али није престала са књижевним радом. Као други део дела „Zur Kritik der Weiblichkeit“ је изашло део „Ge-

ghe“ је да се све жене сложе и донесите једно решење, које би све задовољило. Једно ће тражити радница, а друго жена која припада једној конзервативној партији. И кад каже да се неће сложити, то се једноставно примаћу да је чисту жељу титира. Притом гле г-ђа Мунк на неког рада на брачном закону. Хтега је да покуша да ради са својим колегицама из парламента; са госпођом Ларсен, социјалистичком још се и могао срести на неком компромисном решењу, али са послаником конзервативне странке никако, тако да су морале прекинути сардњу. Ова је било питање о брачном закону, а шта би тек било кад би се дискутовало о неком политичком питању? Како ошмо може постојати једна Женска Странка? С тога је Г-ђа Мунк и изјавила да није много задовољна радом Интернационалне Алијансе. И Алијанса не ради више на чистом феминизму и њене комисије постављају такве проблеме, које неће лако решити, а које Алијанса и не треба да решава.

Идеја г-ђе Мунк би била дакле ова: „Не губите време дискутујући шта треба жене, димизи је на нииво чистог идеализма, који не постоји по неком идеалу чистог напуња — тражи у име њено оно што не знате хоће ли она. Особитоће је и она ће сама рећи шта јој треба, тек ће тада жена бити права мушкарцу“.

Завршила је разговор са мном поздрављајући све феминистичке у Југославији са речима: „Suiffage! Suiffage!“

Вера Кнехана.

рад у скупштини и да ће гласати само по својим личном убеђењу.

Г-ђа Мунк (пород остала) Даникне имају да захвале што су добиле право гласа. 1872 година основано је једно женско друштво — Dansk Kvinders Amfund — друштво обичног програма кад поред осталих ствари ради на ослобођењу жене. Г-ђа Мунк налази да то друштво не ради довољно активно на томе питању и са још неколико сардница оснива Удружење за женско право гласа — Landsforbundet for Kvinders Valgret — чисто феминистичко друштво. Средства којима се оно служи да оствари свој циљ јесу предлажива, чланци по дневним и осталим листовима, сопствени лист и нарочито издешавање код посланика и политичких кандидата, рад у политичким организацијама где су жене биле примљене. Друштво убрзо броји 15.000 чланова и одмах долази до циља. Од 1903 Даникне имају активно и пасивно право гласа за парохије, од 1908 могу бити биране у школске комисије, исте године стићу активно и пасивно право гласа за општине, и, најзад, 1915 године добију опште право гласа како за парламентарне тако и за локалне. Данска свајача Дана и свака Даникна има право да бира посланика и да буде посланик после завршених 25 година. Сенат им је отворен после навршених 35 година. 10 су право Даникне добиле једногласне. Данас у парламенту седе три жене — једна радикал, једна социјалист и једна либерал. У сенату их има осам. Данска је

земља која је добила право жену — министра, она је била министар правде. Она је имала велике борбе са својим политичким непријатељима док је била министар.

Интала сам г-ђу Мунк како учествује у једној изборима и да ли се интересује за политичка и социјална питања. Она вели да жене учествују исте онако као свуда где се први пут дође право гласа у опште, исто као људи. Званичне цифре су ове: 1909 година учествовало је на општинским изборима 328 хиљада мушкарца, то је око 70% бирача, а око 200 хиљада жена, то је 50% бирача; 1921 година гласало је 340 хиљада мушкарца — око 90% — и око 200 хиљада жена — око 80%. Према томе учествовања у изборима јесте већи за мушкарце, али повећао се за последњих 10 година више за жене него за мушкарце. Иначе жене имају много реда и већином имају професију. Учитељство је на врло високом нивоу. Један други омиљени позив Даникна је болничарство. Осим тога настава привлачи највише. Доста их има на универзитету и са факултетског сардница. Неко од најбољих професора је имала 160 хиљада гласова од којих 80 у самом Копенхагену. Алдокта има мало, али доста добро рад.

Г-ђа Мунк се врло интересовала да рад у нашој земљи. Ја сам јој са нарочитом гордошћу говорила о нашој акцији на селу и о нашим доминичким курсевима. Ту сам била нашла на врло интересантну тему и на једно мишљење које нас може

schlecht und Kultur" и две мање расправе „Аксеза и еротика“ и „Идеје љубави“. У свима њеним делима је изражена јака црта борца за срећу човечанства и праведности.

Општина Беч ју је наименовала за свога почасног грађанина, чела литературе Аустрија офинисала јој својом председницом републике један од својих закона за 70 година дав, а излавањ њених дела Diederich у њени јој је покловно дело „Der Aufstiege der Frau“, у коме су узети ре највише личности из јавнога живота.

Књижевност

Љубица С. Јанковић: Из словачке књижевности.

И наша жена се све чешће и све више потврђује као јавни радник, било као уметник, било као радница на научној области, што је такође једна од национална и социјална радница позната већ и ван граница наше државе. Пре неколико година госпођица Катарина Богдановић и госпођица Л. Леб-Алба успешно су започеле рад на школским књигама својом Теоријом књижевности, госпођица Зора В. Вуловић је пре две године дала исто тако добар прилог нашим уџбеницима, а у читанкама, а се само и сада једино обилно излази рада опет од жене. Госпођица Љубица С. Јанковић, професор II Женске Гимназије у Београду, овим првим својим већим радом снажно је подукла раније мишљење других о њој, да врло озбиљно прилази послу кога се прихвати и да га решава на задовољство и корист свих којима је њен рад намењен и потребан. Она се не само не боји да прогледне, те се при читану заборавља да је то уџбеник, јер се не осећа супарнично, најчешћа иначе по уџбеницима.

Већ чиницења да се ова кратка историја словачке књижевности почиње примерима, одаја је од велике наших уџбеника тог предмета. Још једна, на изглед незнатна, међутим корисна ствар, језу слике важећих писаца, изред по њихових дела. Госпођица Јанковић нам у предговору објашњава начин свога рада: — писци мањег значаја и они који су још у развоју, споменути су само као веза у развојној линији, а поводом најбољих књижевника истакнуто је оно што је најбоље и најкарактеристичније у њиховим делима. При избору дела, пак, вођена је речна сестетског критерија, а „педогошки и другим“ разлозима.“

Примери су дати поглављу у преводу аутор историје, али у равнијем преведу Влад. Станимирковића. У оригиналу су дати „рди упознавања модерног књижевног језика“ словачкином Владимир Левстик као приповедала И Фран Албрехт као песник.

У тој делу нас уводи интересантног писца Петровића Трубар, представника словачке „прерадивизма“, у коме лежи и зачетак словачке књижевности. После њега је Водник, приказан карактеристичном „Будилином“ у којој каже земљачица и:

Где, стварност ти све нуди, Неоклевај дајој ти руку примиш! — а омах за њим је један из квартета југословенског песничког врхушка, сопственик „Вранца“ у преводу. Како се болно доима, читаоца његови стихови из „Опроштаја с младшћу“:

Мало је цвела младост ми донела, А увело је и оно што цвета — који нам намећу сећање на нашег несрећног Велимира Рајна. Или кад у „Незаконита мати“ јена: Нек да Бог што тише храни! Да ти сини срећни дави! Ал' ма шта ти мени сазда Волеће те мати зади. — И његов класичан „Сопственик“ заступљен је са својим Magistrate, а ту је и дивна nostalgicна „О. Врбо, село радо, пуно чара...“ И тако даље ређају се крассе Прешернове песме, а за тим слике и дела других истакнутих писаца: Левстича, Треговића, С. Јенка (Словачка химна) и других. Ту је и наша драга и блиска покојница Зофка Квелер, израњита представница узвишене југословенске мисли, која је и срцем и радом припадала колико родној Словачкој

кој толико прирођеној Хрватској, и коју је у исти мах привлачило српство и инспирисао Краљевски Марко, а која је била и феминистичног религиозног квалитета. Поред мисаоног реторик Панкара који подлачи Улогу мајке, који је такође и један од оних што страдају за југословенством, поред „Сопственик“ најбољег данас словачког песника, а да смо издало видели и чуду у Београду, и свих других великих и малих, раније, и у Модерној, заступљени су и радници на књижевној историји, на пример Ј. Стритар радом о Прешеру, или Ив. Пријатељ о Стритару.

У историчком делу пада нам у очи подела у главном као код Скерђина. Намазио да је то врло добро, кад се већ изучавао као целина српско-хрватска и словачка књижевност, и кад од XVIII века инако не само исте правце него и заједнички рад. Ту су просветитељи и језички и правнописни реформатори, а управо се не може одвојити рад Врза и Гаја од рада Копитара и Вука. — Врло добро је указано на узроке и последице и довођење у везу паралелне појаве. Осеча се олично и широк поведла Бориса Стакворина, Зар. Поповића, Сибја Милчића, Милана Кашанина. — Вардар доноси научни чланак В. Ђорговића и пуно информативних и пригодних података. Има велики број некролога. Има историјски потсетник. У опште, Вардар је садржио богат и добро опремљен, са пуно занимљивих и лепих илустрација. (Штега је само што је и овако пута књига изналажена без Саларжаја). Ми Вардар препоручујемо свакој нашој књиги.

Р. А. Ч.

Вардар, календар за 1929 годину, издање Кола Српских Сестара — цена 10 динара. — Календарички и значајним делом почиње овај алманас Кола Српских Сестара, а затим се нике препуно одабраног, разноврсног и врло интересантног материјала. Поред песама Франа Албрехта, Јелене Димитријевић, Густава Крклена, Рикарда Каталинића-Јерусова, и приповедака Бориса Стакворина, Зар. Поповића, Сибја Милчића, Милана Кашанина, — Вардар доноси научни чланак В. Ђорговића и пуно информативних и пригодних података. Има велики број некролога. Има историјски потсетник. У опште, Вардар је садржио богат и добро опремљен, са пуно занимљивих и лепих илустрација. (Штега је само што је и овако пута књига изналажена без Саларжаја). Ми Вардар препоручујемо свакој нашој књиги.

Harmonies par Draga Илић, Paris 1928, prix 10 frs. — То је збирка од тридесет и четири сонета и десет песама са стиховима различите дужине. Збирка је посвећена „Њеном Величанству врло вољеној Краљици Срба, Хрватска и Словенаца.“ Ња Драга Илић је провела у Француској време од 1923 до 1927 и ове песме су плод живота једне осетљиве душе у драгој и лепој Француској. Она олепа мисао, мотиве љубав и раскошну природу Француске највише. Цела слика мисли и осећања модерне жене пролази овом књигом. Хармоније г-ђе Драге Илић су лепе и интересанте, мелодичне и пријатне за читање, и заједнују свесрду нашу препоруку.

„Ви и ваше одојче“

од др Уроша Ружичића, Београд, 1928 г., Штамарија Туковић. Стр. 160 + XVI са 32 слике. Цена 40 динара.

Поред кратког времена изашла је из штампе ова врло корисна књига и потребна у нашој земљи где је смртност одојчета тако висока. После кратког увода о наследству, браку, зачећу, трудноћи и порођају, писач се бави новорођенчетом и доводи одојче до краја друге године живота.

Специјална пажња поверена је исхрану, најважнију фактору за здравље и напредак одојчета. Речено је све што је потребно једној мајци да преброди често пута велике тешкоће дојења и, још веће, исхране крвљивим млекоом. Једна заслуга ове књиге било које успе да наше мајке не поћу пућем који су узеле жезу у културним земљама где често пута биве потребе не доје своју децу. У нашим приликама је исхрана крвљивим млеком још много опаснија. Писач врло

опширно говори о одбијању и о исхрани после одбијања; ови чланци ушине врло много услуга мајкама: кад је дете здраво и напредно оно неће ни имати потребе за лекаром, али кад дође време одбијања и исхране по одбијању то је први пут осетити да је инстинкт недовољан и имати потребу за саветима који ће јој ови чланци пружити. Врло је практична идеја аутора да дола до ојој глави малих једноличних са 25 репената за справљање јела.

После исхране долазе чланци о телесном и душевном развоју, ницању зуба, покретима, ходу, плачу и говору. Све цифре које писац даје у ојој глави као и цифре у исхрани оригиналне су; мерења су узимана код наших деце и подати су узимани ове што је врло важно са обзиром на разлике у раси које постоје и ако нису велике. Др Ружичић ради у Материнском Удружењу познаје одлично наше одојче и тај рад му даје више ауторитета, него што га за нас могу имати страни наушници.

На крају се писац бави негом одојчета. У овим чланцима говори о соби, постељи, рубу, купању, шетњама, играњима и сл.

Цела књига је писана са много афекције. Свакој матери ће се учинити не само потребан већ и пријатан рад око детета. Књига је намењена културној жени и писана је врло лепим и јасним стилем.

Женски Покрет ради много на просвећивању сељакма. Ми мислимо да би ова књига могла врло много услуга учинити бави и у селу и ако тамо нема свега што је потребно. Ако аутор не може а да не посматра одојче него уз помоћ ваја, није разлог да књига не би учинила много у селу где нема ваје. Али, ових је ствари мало и Др Р. о њима добро рачуна. Ако нема леда, он нам даје и начин како њемо чувати мајке и без леда. У осталој предмети ваје „Солексон“ апарат треба већ да се прође и у изабављивања села ако жељимо здрав подмладак. Намазо се да ће се сада кад већ имамо здравствене станице, нудиће, домаћине школске у тако удаљеним местима моћи и другаче одгађивати одојца и да би ова књига у рукама наших учитељица, помоћница, у рукама нудиља и бабица учинила врло много добра.

Београд.

Вера Кићеван.

Рад словачких женских друштва

1.-XII.-1928. — Манifestацијски збор словачког дела Народног Женског Савеза.

9.-12.-XII.-1928. — Изложба јастука у павиљону Јакопића. Приредила друштво „Атена“.

9.-XII.-1928. — Предавање г-ђице Штепе Маричић, чланице Женског Друштва, о оснувању с нарочитим погледом на жене — раднице и послодавце.

12.-XII.-1928. — Вече у част госпоње Милице Говекар за њен 25-годишњи рад на књижевности и у женским друштвима. Том приликом председница Н. Ж. С. г-ђа Тавчар предала јој је орден Св. Саве IV степена. После овега дела предала је орден М. Ј. Ландтнер чланица Спољног Женског Друштва о изложби „Сафа“, коју је приредио ове године у Берну Швајцарски Нар. Женски Савез.

Словачке уметнице

Д-ђа Павла Лошце, позната свима, који су били на конгресу Н. Ж. С. на Бледу и призната оперска певачица, са огромним триумфом певат у Америци. Све новине без изузетка доносе о њој најхвалјивије критике.

Љидка Вујаковић, која је својим префинијем пласом привукла заједно са својим партнером и учитељем Влчком са наступом у „Проданој Невести“ пажњу париске публике, ангажована је на париској опери.

Ове две уметнице пронале су глас о Словеницима међу страном светом, а г-ђа Манџа Колманова постигла је својим позоришним комадом „Заклетва“, који се давао у Радовљани, велики успех.

Изложба школе декоративне уметности

Госпођа Гита Предић оснивачица школе и наставница у њој приредила је и ове године изложбу радова своје школе, била је то прва од прошлогодишње. Изложба је прво била одржана од 1—15 ове месеца, али је одзив публике, и не само протеклике него и ове изволике, из Земуна, Панчева, Новога Сада и др., био толико, да је проглашена још два дана. Интересовање сасвим разумљиво оное које је видео радове.

Посетноу при првом погледу пада у очи обиле разноврсних предмета, као и разноврсност израде. Близу укуских јастучића од свиле на којима се шарене рељефно малане, и са перлицама, хризантеме и перунице поред наше народне шаре, налазе се јастучићи, мапе, и новчаници од коже пластично моделиране, али кутије немо обложене. Између њих избијају у дивно изражаним шарам у поставу вазне или небочица и врло лепе, били и од стакла, од дрвета и сл. Недалеко одатле раширио црна крила свилени сав са шареном рајском птицом на среди, на другој страни привлачи очи лепи зелени сав са ружама, и једно и друго рељефно малано, у средини необичан деџи радили сто (рад интирвизор) целина са клупом, измалан у пајзама, а нешто даље горена столица у на оловом дрвеном стилу, украшена софком (накралом). На унутрњом крају одаје изненађење: чини ваје се налазе у пролазици дрвено намештаја. Цела соба (рад тавор, имитација интирвизор): орман за књиге, диван, округли сто са лампом, ниски јапански столиц, поред велике наслоњаче мала столица, оригинални бифе. Уз ту собу малана завесе, јастуци, крпа (врло модерно) ткања код прелепе и изабављивања, оловне крпа, и лампе. Овој соби накардио додате, по жељи госпође која је купила, — три интересанте лампе: једна од земљане чутуре, друга је акваријум са живим рибамама — а на самој лампи измалане рибе; код треће саксија са природним цвећем излази из друге исто такве, а из ове бубу лампа.

И у тако даље: рад у металном дрвеном, који, емал, украшаване мозаиком и другим камењем, малане свиле и др. анилинским бојама и сл. Циљ школе: „да пружи прилике свакоме ко жељи да стереотипне фабричне израђиване разних предмета за украс и домаћу употребу, замени уметничким својеручним израђивањима“. Школа постоји од јесења 1926 год. и имала је велики број ученица из свих друштвених кругова. Многа украшава јетини своју кућу сад, а многа је тим радом и издржава. — Радови на изложби, одређени за продају, продати сви до 2—3 комада.

Белешке

Предавања Д-р Марије Илић. — Г-ђица Д-р Марија Илић одржала је три предавања: 1) Човечност у Индији. — Жене у Тагоријним песмама. 2) Теме модерне жене. 3) Женотвор у Русији. — Жена пред законом. Сва три предавања су била врло добро израђена. Прва два је г-ђица Д-р Илић одржала на Народној Универзитету, треће у Женском Клубу. Сва три су била врло добро посечена. Са стим успехом г-ђица Д-р Илић их је одржала и у Сплиту и у Загребу.

Предавања. — Председница Алијенце Женских Покрета г-ђица Алојзија Штеби одржала је 11 новембра предавање о „Тежњама давнаше жене“ у Скопљу, а 12 новембра о „Жени и јавном раду“ у Куманову. Ова два предавања била су врло добро посечена.

Жена у Просветном Савету. — Последњим указом г. Министра Просвете наименована је миса од осталих мушких чланова и г-ђа Исидора Секулић за редовног члана Просветног Савета.

Из Уредништва

Уредништво Женског Покрета извештава своје читаоце да ће идучи год издати своје издање јануара као добродо за 1 и 15 јануар.